

Anonymisoitu versio

Käännös

C-312/24 – 1

Asia C-312/24 [Darashev]ⁱ

Ennakkoratkaisupyyntö

Jättämispäivä:

29.4.2024

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:

Sofiyski rayonen sad (Bulgaria)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

30.1.2024

Kantaja:

CL

Vastaaja:

Prokuratura na Republika Bulgaria

VÄLIPÄÄTÖS

[– –]

SOFIYSKI RAYONEN SAD, GRAZHDANSKO OTDELENIE
(piirituomioistuin, Sofia (Bulgaria), siviiliasioiden jaosto) [– –] 30.1.2024
pidetyssä julkisessa istunnossa [– –]

[– –]

siviiliasiassa **nro 20211110120709** [– –],

on ottanut välipäätöksessään huomioon seuraavaa:

ⁱ Tämän asian nimi on kuvitteellinen nimi. Se ei vastaa menettelyn minkään osapuolen todellista nimeä.

Kyse on SEUT 267 artiklan ensimmäisen kohdan ja siviiliprosessilain (Grazhdanski protsesualen kodeks, jäljempänä GPK) 55 luvun mukaisesta menettelystä (ennakkoratkaisupyinnöt)

Menettelyn käynnisti CL:n [– –], kotipaikka Kazichene (Bulgaria), [– –] PROKURATURA NA REPUBLIKA BALGARIAA (Bulgarian tasavallan syyttäväviranomainen) **vastaan** nostama kanne, jossa vaaditaan, että vastaaja määrätään maksamaan hänelle **valtion ja kuntien vahingonkorvausvastuusta annetun lain (Zakon za otgovornostta na darzhavata i obshtinite za vredi, jäljempänä ZODOV) 2 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdan perusteella** 6 000,00 Bulgarian levaa (BGN) korvauksena aineettomista vahingoista, joita hänelle on aiheutunut toimista, joita kantajaa vastaan käytettiin aloitetussa esitutkinnassa [– –], ja niiden seurauksista.

Kannekirjelmässä todetaan, että kantaja on ollut epäiltynä mutta että häntä ei ole nimetty virallisesti syytetyksi [alkutekstissä: ne e bil privlechen kato obvinyaem). Kantajalle on ilmoitettu, että hän on ”henkilö, jonka rooli on epäselvä”. Hänet on pidätetty 24 tunniksi. Esitutkinta on myöhempänä ajankohtana keskeytetty, koska tekijää ei ole pystytty selvittämään (rikosprosessilain [Nakazatelno-protsesualen kodeks, jäljempänä NPK] 244 §:n 1 momentin 2 kohta). Esitutinnan lopullisen päättämisen jälkeen kantaja ei ole voinut yletä (sisäministeriön [Ministerstvo na vatreshnite raboti]) hierarkiassa, koska hän on ollut epäillyn asemassa. Kantajalle on aiheutunut aineettomia vahinkoja seuraavista toimista: **1)** hänet on pidätetty 24 tunnin ajaksi; **2)** pidätys on tapahtunut kaikkien kollegoiden ja muiden työntekijöiden läsnä ollessa hänen työpaikallaan; **3)** hän ei ole saanut mitään tietoja siitä, minkä vuoksi esitutkinta on aloitettu, eikä siitä, että hän voi tavata asianajajan tai ottaa yhteyttä omaisiinsa, ja hänen puhelimensa on takavarikoitu; **4)** häneen on kohdistettu tutkintatoimenpiteitä – kaksi erilaista tutkintaa (alkutekstissä: obisk, pretarsvane) ja tunnistusrivi, mutta häntä vastaan ei nostettu syytteitä eikä häntä tuomittu rikoksesta; **5)** sisäministeriön työntekijänä häntä ei ole nimitetty korkeampiin virkoihin vuosina 2016–2022, koska hän on ollut epäiltynä mainitussa esitutkinnassa. Kantaja toteaa 1–4 kohdassa kuvatuista toimista, että vahingot ovat aiheutuneet seitsemän kuukauden aikana häntä vastaan käydyssä rikosoikeudellisessa menettelyssä toteutettujen tutkintatoimenpiteiden jälkeen. Hän vaatii tietojensa poistamista erityisesti tietokannasta, jossa hänet mainitaan epäiltynä.

Vastaajana oleva PROKURATURA NA REPUBLIKA BALGARIA kiistää vaatimuksen kokonaisuudessaan lähtökohtaisesti ja määrällisesti.

Ennakkoratkaisupyyntö koskee tapaa, jolla henkilöitä, jotka ovat rikosoikeudellisessa menettelyssä epäiltynä, koskevien tietojen käsittelyn (kerääminen, tallentaminen, poistaminen) on tapahduttava, jos tutkintaviranomaiset kuuluvat työnantajan, jonka palveluksessa epäilty työskentelee, organisaatorakenteeseen. Pyyntö koskee sitä, mitä tietoja työnantaja voi kerätä, tallentaa tai poistaa, jos muut sen organisaatioon kuuluvat yksiköt kohdistavat tutkintatoimenpiteitä sen palveluksessa olevaan henkilöön.

Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin pyrkii ennakkoratkaisupyynnöllään selvittämään ”oikeuden tulla unohdetuksi” tulkintaa tapauksissa, joissa kerätyt tiedot löytyvät työntekijän, joka työskentelee työnantajan yhdessä organisaatioyksikössä, henkilökansiosta, kun kyseiset tiedot kerättiin rikosoikeudellisessa menettelyssä, jota toteuttaa saman työnantajan toinen organisaatioyksikkö, ja kun tämä toinen organisaatioyksikkö on tutkintaviranomainen rikosoikeudellisessa menettelyssä. Voiko työnantaja, jolla on tutkintatoimia toteuttavia organisaatioyksiköitä, evätä palveluksessaan olevalta henkilöltä mahdollisuuden yletä pelkästään sen vuoksi, että hän on epäiltynä vireillä olevassa rikosoikeudellisessa menettelyssä, jossa tutkintatoimia suorittaa saman työnantajan toinen organisaatioyksikkö? Voiko työnantaja, johon kuuluu tutkintatoimia rikosoikeudellisessa menettelyssä toteuttava erityisosasto, evätä toisessa osastossa työskentelevältä henkilöltä mahdollisuuden yletä sillä perusteella, että kyseinen henkilö on epäiltynä tai syytettynä/vastaajana saman työnantajan toisen organisaatioyksikön toteuttamassa rikosoikeudellisessa menettelyssä?

ASIANOSAISET

Kantaja: CL, [– –] kotipaikka Kazichene, [– –]

Vastaaja: PROKURATURA NA REPUBLIKA BULGARIA (PRB), Sofian kaupunki [– –]

TOSISEIKAT

Asianosaisten kesken on riidatonta, että 1.3.2016 aloitettiin esitutkinta [– –] tehdystä rikoksesta: osallisuus ryöstöön – rikoslain (Nakazatelen kodeks, jäljempänä NK) 198 §:n 1 momentin, luettuna yhdessä 20 §:n 2 momentin ja luettuna yhdessä 1 momentin kanssa, mukainen rikoksen tunnusmerkistö. Esitutkinta suoritettiin tuntematonta rikosentekijää vastaan. Asianosaisten kesken on riidatonta, että kantaja hoiti vuosina 2012–2023 erilaisia tehtäviä poliisina sisäministeriön seuraavilla osastoilla: turvallisuuspoliisin pääosasto ja kansallisen poliisin pääosasto.

17.5.2016 pidettiin kaikkien siihen yksikköön, jossa kantaja työskentelee, kuuluvien poliisien yhteinen kokous. Tässä yhteisessä kokouksessa olivat läsnä yksikön johtaja, sisäministeriön sisäisen turvallisuuden osaston edustaja, Sofiyska gradska prokuraturan (Sofian kaupungin syyttäväviranomainen, Bulgaria) syyttäjä ja esitutkintaan osallistuva poliisi. Kantaja pidätettiin kyseisessä kokouksessa julkisesti kaikkien edessä, ja hänen oli luovutettava virkamerkkinsä ja -aseensa sekä henkilöstökorttinsa.

Asiassa on riidatonta, että kantaja pidätettiin 24 tunnin ajaksi 17.5.2016. Sisäministeriön sisäisen turvallisuuden osasto antoi hänestä pidätysmääräyksen. Pidätysmääräys annettiin sisäministeriöstä annetun lain (Zakon za ministerstvoto na vatreshnite raboti) 72 §:n 1 momentin 1 kohdan perusteella (henkilö, jonka osalta on olemassa tietoja siitä, että hän on syyllistynyt rikokseen).

Pidätysmääräyksessä todettiin, että henkilö pidätetään, koska hän on 1.3.2016 yhdessä muiden kanssa anastanut muille kuuluvaa irtainta omaisuutta tarkoituksenaan ottaa se luvattomasti haltuunsa väkivaltaa käyttäen, mikä on NK:n 198 §:n 1 momentissa, luettuna yhdessä 20 §:n 2 momentin ja luettuna yhdessä 1 momentin kanssa, säädetty rikos.

Asiassa on kiistatonta, että kantaja vapautettiin näiden 24 tunnin kuluttua. Samoin on kiistatonta, ettei kantajaa nimetty virallisesti syytetyksi. Häntä vastaan ei nostettu syytettä. Kantajalle tehtiin tutkintatoimien aikana, nimittäin kotietsinnän ja takavarikoinnin yhteydessä, henkilöön kohdistuva etsintä. Kantajan asunnossa tehtiin kotietsintä. Kantaja osallistui tunnistusriviin, jossa uhrin ei tunnistanut häntä rikoksentehtäjäksi. Kantajalta otettiin epäiltynä sormenjäljet. Esitutkinnassa todettiin, ettei uhrin esineistä löytynyt jälkiä kantajasta. Asiassa on riidatonta, että kotietsintä ja takavarikko tehtiin sen jälkeen, kun tuomioistuin oli antanut niihin luvan. Asianosaiset ovat yhtä mieltä siitä, että esitutkinta keskeytettiin, koska tekijää ei saatu selville.

Käsiteltävän asian oikeudenkäynnissä todettiin, että kantaja palasi virkaansa sisäministeriössä. Kantaja osallistui valintamenettelyihin, joissa oli mahdollisuus yletä muihin tehtäviin sisäministeriön alaisissa yksiköissä, jaostoissa ja osastoissa. Pääsyynä siihen, miksi häntä ei nimitetty toiseen tehtävään, on se, että hänet oli pidätetty epäiltynä edellä mainitussa esitutkinnassa. Kantajan henkilökansioista ja sisäministeriön arkistoista ilmenee, että kantaja pidätettiin ja että epäiltynä häneen kohdistettiin tutkintatoimenpiteitä (kotietsintä, takavarikko, tunnistusrivi). Syynä siihen, miksi kantajaa ei ylennetty tai siirretty muihin tehtäviin, oli se, että hän oli mainitussa esitutkinnassa epäiltynä NK:n 198 §:n 1 momentissa säädetystä rikoksesta eli ryöstöstä.

Kantaja väittää, että hänelle on aiheutunut aineettomia vahinkoja siitä, että hänet pidätettiin kollegoidensa edessä, nimittäin siitä nöyryytyksestä, että hänet sisäministeriön pitkäaikaisena työntekijänä pidätettiin sellaisen rikoksen vuoksi, johon hänen ei ole osoitettu syyllistyneen. Hän väittää kärsineensä vahinkoa, koska hänelle ei annettu mitään tietoja pidätyksestä – hän ei saanut olla yhteydessä asianajajaan eikä soittaa perheelleen eikä hänelle kerrottu mitään syytä pidätykseen. Kantaja katsoo, että kyseinen pidätys on ollut este [hänen] ammatillisille etenemiselleen ja kehitykselleen. Hänen työnantajansa, joka suoritti pidätyksen, ylläpitää kyseistä esitutkintaa koskevaa tietokantaa ja kieltäytyy poistamasta sitä. Tästä riippumatta kantajan nimi mainitaan esitutkinnassa epäiltynä, mikä estää hänen uralla etenemisensä.

**VARHOVEN KASATSIONEN SAD NA REPUBLIKA BALGARIAN (YLIN
TUOMIOISTUIN, BULGARIA; JÄLJEMPÄNÄ VKS)
OIKEUSKÄYTÄNTÖ**

VKS:n oikeuskäytännön mukaan henkilöllä, joka on yhdistetty rikokseen ja jota ei ole nimetty syytetyksi, on oikeus korvaukseen, jos rikosoikeudellinen menettely päätetään. Korvaus maksetaan ZODOVIN mukaisesti. Henkilö voi myös vaatia

vahingonkorvausta epäillyksi ilmoittamistaan edeltävältä ajalta, jos hän oli ainoa henkilö, joka olisi voinut syyllistyä rikokseen, kun rikosoikeudellinen menettely aloitettiin tuntematonta rikoksentehtijää vastaan. Vastaaajana kyseisessä menettelyssä on syyttäjäviranomainen, koska kyse on esitutkinnasta.

**SYYT, JOIDEN VUOKSI TUOMIOISTUIN KATSOO, ETTÄ
ENNAKKORATKAISUPYYNTÖ ON TÄRKEÄ TAPAUKSEN OIKEAN
RATKAISUN KANNALTA**

NPK:ssa ei säädetä epäillyn käsitteestä rikosoikeudellisessa menettelyssä. Asiassa **C-209/22** annetun tuomion mukaan epäillyllä on *oikeudesta käyttää avustajaa rikosoikeudellisissa menettelyissä ja eurooppalaista pidätysmääräystä koskevissa menettelyissä sekä oikeudesta saada tieto vapaudenmenetyksestä ilmoitetuksi kolmannelle osapuolelle ja pitää vapaudenmenetyksen aikana yhteyttä kolmansiin henkilöihin ja konsuliviranomaisiin 22.10.2013 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2013/48/EU perusteella oikeuksia*, lukuun ottamatta sitä, että oikeus käyttää oikeudellista avustajaa on tarpeen vain, jos mainittu henkilö voi käytännössä ja tehokkaasti käyttää puolustautumisoikeuksiaan.

Käsiteltävän asian kantajalla oli mainitussa esitutkinnassa täysimääräisesti epäillyn asema, mikä on riidatonta asianosaisten kesken. Asian selvittämistoimien jälkeen häntä ei kuitenkaan nimetty virallisesti syytetyksi, ja häntä koskeva rikosoikeudellinen menettely on ollut keskeytettyä vuodesta 2016 lähtien, koska tekijää ei saatu selville.

Kantaja väittää, että hänellä on oikeus korvaukseen pidätyksestään, kun hän on ollut epäiltyä mutta hänen osallisuuttaan rikokseen ei ole näytetty toteen. Hän vaatii vahingonkorvausta seuraavista syistä: 1. hänet pidätettiin kokoukseen saapuneiden kollegoidensa edessä hänen työpaikallaan; 2. hänen asemansa epäiltyä on ollut esteenä hänen uralla etenemiselleen sisäministeriön organisaatiojärjestelmässä; 3. hänelle ei kerrottu pidätyksen yhteydessä tarvittavia tietoja – hän ei voinut puhua perheensä eikä asianajajan kanssa, jotta hän olisi voinut selvittää, minkä vuoksi hänet pidätettiin.

Sisäministeriö on ainoa hallintoviranomainen, joka vastaa yleisen järjestyksen ylläpitämisestä. Se koostuu useista osastoista, joista kansallisen poliisin pääosasto ja turvallisuuspoliisin pääosasto vastaavat yleisen järjestyksen suojelemiseksi toteutettavista toimenpiteistä.

Sisäministeriön työntekijät voivat samanaikaisesti olla myös epäiltyjä, syytettyjä ja vastaajia. Sisäministeriön työntekijöihin kohdistuvat esitutkintatoimet toteuttaa sisäisen turvallisuuden osasto riippumatta siitä, mistä rikoksesta on kyse. Sisäisen turvallisuuden osasto toteuttaa toimet sellaisten rikosten selvittämiseksi, joista on käytettävissä tietoja siitä, että sisäministeriön työntekijät ovat syyllistyneet niihin. Esitutkinnasta vastaava sisäisen turvallisuuden osaston poliisi voi aloittaa sisäministeriön toisen osaston työntekijään kohdistuvan esitutkinnan. Sisäisen turvallisuuden osaston työntekijät suorittavat esitutkintatoimenpiteitä – kotietsintä,

takavarikointi, todistajien kuuleminen, syytetyksi nimeäminen, esitutkinta-aineiston julkistaminen jne.

Yhtenä ja samana hallintoviranomaisena sisäministeriö on kaikkien kyseisen ministeriön palveluksessa olevien henkilöiden työnantaja. Kukin yksittäinen osasto säilyttää tietoja työntekijöistään ja tallentaa ne henkilökansioonsa. Työntekijän osallistuessa ylennyksiä ja siirtoja koskeviin valintamenettelyihin tilataan hänen henkilökansionsa ja perehdytään sen sisältöön – miten työntekijä on täyttänyt velvoitteensa, onko hän ollut joskus epäiltynä, syytettynä tai vastaajana tai onko hän rikkonut työkuria tai yleistä järjestystä.

Toisaalta sisäisen turvallisuuden osasto on sisäministeriön organisaatioyksikkö, joka suorittaa toimia sellaisten rikosten selvittämiseksi, joiden oletetaan olevan sisäministeriön työntekijöiden tekemiä. Esitutkinnassa saadut tiedot tallennetaan myös henkilökansioon. Asiasta tehdään sisäinen tutkinta, jonka tulokset liitetään myös henkilökansioon.

Tässä yhteydessä syntyy ongelma niiden tietojen käsittelyssä, tallennuksessa ja käytössä, jotka esitutkintaviranomaisena toimiva sisäministeriön yksi osasto sai rikosoikeudellisen menettelyn yhteydessä ja jotka asetetaan sisäministeriön sellaisen toisen osaston käyttöön, joka on epäilty/syytetyn/vastaajan työnantaja. Ennakkoratkaisua pyytävälle tuomioistuimelle on epäselvää, voidaanko tiedot, jotka esitutkintaviranomaisena toimiva sisäministeriön osasto on saanut, sisällyttää viran puolesta sellaisen työntekijän henkilökansioon, joka työskentelee poliisina sisäministeriön toisessa osastossa. Miten ja miten pitkäksi ajaksi nämä tiedot tallennetaan, ja voivatko ne muodostaa esteen työntekijän uralla etenemiselle? Sisäministeriön keräämien esitutkintatietojen käsittelyyn ja tallentamiseen liittyviä ongelmia käsitellään asioissa **C-205/21 ja C-118/22**.

Nyt tarkasteltavassa tapauksessa sisäministeriö toimi samanaikaisesti työnantajana niiden osastojen välityksellä, joissa kantaja hoiti tehtäviään, mutta myös esitutkintaviranomaisena sisäisen turvallisuuden osaston välityksellä, joka suoritti sisäministeriön työntekijöiden tekemiä rikoksia koskevaa esitutkintaa.

Onko oikeasuhteista, että sisäministeriö käyttää työnantajana työntekijää koskevia tietoja ja tukeutuu näihin tietoihin, jotka se on saanut sisäministeriön toiselta jaostolta/osastolta tämän hoitaessa tehtäviään esitutkintaviranomaisena? Onko sisäministeriön organisaatioyksikön tavoite paljastaa ja estää ennalta rikoksia yhteensopiva sen kanssa, että työnantajan on mahdollista estää uralla eteneminen vain, koska työntekijää epäiltiin rikoksesta, jota koskevat syytetoimet keskeytettiin, koska tekijää ei pystytty selvittämään?

On huomattava, ettei ennakkoratkaisua pyytävälle tuomioistuimelle ole selvää, voidaanko yleistä tietosuoja-asetusta soveltaa nyt kyseessä olevien kaltaisissa tapauksissa – kyseessä on yksi ja sama organisaatorakenne, jossa yksi osa osastoista toimii työnantajana ja toinen osa hoitaa esitutkintaviranomaisen tehtäviä rikosoikeudellisessa menettelyssä.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 1 alakohdassa määritellään, mitä henkilötiedot ovat. Käsiteltävässä asiassa todettiin kiistattomasti, että sisäministeriö työnantajana tallentaa tietoja ja että kantaja oli epäiltyä ja hänet pidätettiin esitutkinnan aikana rikoksesta ”osallisuus ryöstöön”. Herää kysymys, merkitseekö tämä tallentaminen ja lisääminen epäillyn henkilökansioon yleisen tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 2 alakohdassa tarkoitettua tietojen käsittelyä tai onko henkilökansio saman artiklan 6 alakohdassa tarkoitettu rekisteri. Ennakkoratkaisua pyytävälle tuomioistuimelle herää myös kysymys, kuuluuko nyt kyseessä olevien kaltaisten tietojen tallentaminen yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 2 kohdan b alakohdan soveltamisalaan.

Ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen tiedossa on yleisesti, että virkamiesten, jotka huolehtivat yleisen järjestyksen säilyttämisestä (sisäministeriössä työskentelevät henkilöt), on täytettävä tiukemmat moraaliset ja eettiset kriteerit kuin muiden työntekijä- tai virkamiesryhmien. Nämä henkilöt eivät saa olla syytettynä tai epäiltyinä eivätkä tulla tuomituksi, koska tämä on vastoin heidän ammatillisen toimintansa tarkoitusta säilyttää järjestys valtiossa ja estää, paljastaa ja torjua rikoksia ja lain rikkomista. Henkilöä pidetään kuitenkin syyttömänä, kunnes toisin todistetaan (syyttömyysolettama). Ennakkoratkaisua pyytävälle tuomioistuimelle herää kysymys, voiko työnantaja estää uralla etenemisen pelkästään sen seikan perusteella, että työntekijä on epäiltyä/syytettynä/vastaaajana, nimittäin kun otetaan huomioon tiukemmat eettiset kriteerit, jotka tällaisten työntekijöiden on täytettävä. Voiko työnantaja vedota siihen seikkaan, että sen työntekijä oli epäiltyä/syytettynä/vastaaajana, ja estää hänen uralla etenemisensä sen jälkeen, kun rikosoikeudellinen menettely häntä vastaan keskeytettiin? On epäselvää, onko työntekijän henkilökansioon sisältyvien tietojen, jotka liittyvät hänen asemaansa epäiltyä/syytettynä/vastaaajana, kerääminen ja käsittely ilmeisen asianmukaisessa suhteessa tämällyyppisille työntekijöille asetettujen vaatimusten kanssa. Nimittäin sen vuoksi, että ainoastaan lainvoimainen tuomio on peruste työntekijän työ- tai virkasuhteen päättämiseen.

Yleisen tietosuoja-asetuksen johdanto-osan 65 ja 66 perustelukappaleessa sekä 17 artiklassa vahvistetaan samanaikaisesti oikeutta tulla unohdetuksi koskeva periaate. Tästä syystä ennakkoratkaisua pyytävälle tuomioistuimelle on epäselvää, onko yleisen tietosuoja-asetuksen 17 artiklan 1 kohdan a alakohtaan sisältyvää oikeutta tulla unohdetuksi koskevaa periaatetta tulkittava siten, että työntekijän henkilökansion kaikki tiedot on poistettava, jos nämä tiedot keräsi työnantajan toinen organisaatioyksikkö, joka hoitaa esitutkintaviranomaisen tehtäviä, ja jos ne yhdistävät työntekijän siihen, että hän on ollut epäiltyä/syytettynä/vastaaajana rikoksesta.

Ennakkoratkaisua pyytävälle tuomioistuimelle ei ole yksiselitteistä, onko yleisen tietosuoja-asetuksen 17 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitettulla lainvastaisella käsittelyllä ymmärrettävä tarkoitettavan sitä, että työnantajan organisaatioyksikkö käsittelee ja tallentaa tietoja, koska sen työntekijän epäillään syyllistyneen rikokseen, kun nämä tiedot saatiin ne keränneeltä työnantajan

toiselta organisaatioyksiköltä, joka hoitaa lainvalvontaviranomaisen tehtäviä, ja tallennettiin.

Yleisen tietosuojasetuksen johdanto-osan 19 perustelukappaleen ja 2 artiklan [2] kohdan d alakohdan mukaan henkilötietojen käsittelystä ja tallentamisesta rikosoikeudellisissa menettelyissä säädetään *luonnollisten henkilöiden suojelusta toimivaltaisten viranomaisten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä rikosten ennalta estämistä, tutkimista, paljastamista tai rikoksiin liittyviä syytetoimia tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja neuvoston puitepäätöksen 2008/977/YOS kumoamisesta 27.4.2016 annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä (EU) 2016/680.*

Pääasian oikeudenkäynnissä on kyse tiedoista, joita työnantaja säilyttää työntekijän henkilökansiossa ja joita saatiin työnantajan toiselta osastolta, joka toimii poliiseihin (sisäministeriön organisaatorakenteessa toimiviin henkilöihin) nähden esitutkintaviranomaisena rikosoikeudellisissa menettelyissä. Ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen näkemyksen mukaan tiedot, jotka saadaan työntekijää koskevan rikostutkinnan yhteydessä, kuuluvat samanaikaisesti yleisen tietosuojasetuksen, direktiivin 2016/680 ja yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa koskevista yleisistä puitteista 27.11.2000 annetun neuvoston direktiivin 2000/78/EY soveltamisalaan.

Direktiivin 2016/680 10 artiklassa otetaan käyttöön erityisiä henkilötietoryhmiä koskeva käsittely. Ennakkoratkaisua pyytävälle tuomioistuimelle herää kysymys, onko tietojen tallentaminen sisäministeriön työntekijän henkilökansioon häntä vastaan aloitetun rikosoikeudellisen menettelyn yhteydessä oikeassa suhteessa tiukempiin moraalisiin kriteereihin, joita ammatti edellyttää. Voiko työnantaja käyttää viran puolesta esitutkinnassa saatuja tietoja, kun esitutkintatoimenpiteet suorittaa sen toinen organisaatioyksikkö? Herää kysymys, onko direktiivissä 2016/680 tarkoitettuja henkilötietoja ja käsittelyä tulkittava siten, että niiden soveltamisalaan kuuluvat toimet, joista käsiteltävässä asiassa on kyse. Samoin esille tulee kysymys siitä, onko direktiivin 2016/680 9 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että työnantaja voi sen nojalla kerätä ja tallentaa osaston työntekijää, joka on epäiltynä/syytettynä/vastajaana, koskevia tietoja, jotka esitutkintaviranomaisena toimiva työnantajan toinen osasto on kerännyt.

Kantaja osallistui valintamenettelyihin, joissa oli mahdollisuus yletä tai tulla siirretyksi muihin tehtäviin, ja sijoittui niissä ensimmäiselle sijalle. Epäillyn asemansa vuoksi häntä ei kuitenkaan nimitetty tehtäviin, joiden osalta hän oli ensisijainen hakija. Tässä yhteydessä ennakkoratkaisua pyytävässä tuomioistuimessa tulee esille kysymys, muodostaako yhden ja saman organisaatorakenteen (kuten sisäministeriön, jossa osa osastoista toimii työnantajana ja jossa yksi erityisosasto hoitaa esitutkintaviranomaisen tehtävää) tekemä tietojen tallentaminen yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa koskevista yleisistä puitteista 27.11.2000 annetun neuvoston direktiivin 2000/78/EY 1 artiklassa tarkoitettun **syrjinnän muodon**, kun tiedot

koskevat työntekijän [asianosaisen] asemaa rikosoikeudellisessa menettelyssä ja ne keräsi yhden ja saman organisaatorakenteen osasto, joka toimii esitutkintaviranomaisena. Käsittääkö yhdenvertainen kohtelu siis myös kiellon tallentaa työntekijää, joka oli epäiltynä ja jota koskeva rikosoikeudellinen menettely päätettiin, koskevia tietoja?

Edellä esitetyn perusteella asian käsittelyä on lykättävä GPK:n 631 §:n 1 momentin, luettuna yhdessä SEUT 267 artiklan ensimmäisen kohdan kanssa, nojalla siihen saakka, kunnes Euroopan unionin tuomioistuimella on ratkaissut tämän välipäätöksen päätösosassa esitetyt tulkintakysymykset.

Näistä syistä TUOMIOISTUIN on

PÄÄTTÄNYT SEURAAVAA:

Euroopan unionin tuomioistuimelle **ESITETÄÄN SEUT 267 artiklan ja GPK:n 629 §:n nojalla** seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

Onko **yleisen tietosuoja-asetuksen 2 artiklan 1 [kohtaa]** tulkittava siten, että henkilötietojen käsittelyn piiriin kuuluvat sellaisen yhden ja saman organisaatioyksikön toiminnot, jossa osa sen osastoista hoitaa työnantajan tehtäviä, samalla kun yksi ainoa toinen osasto toimii esitutkintaviranomaisena toisten osastojen työntekijöitä koskevissa rikosoikeudellisissa menettelyissä? **Jos edelliseen kysymykseen vastataan myöntävästi:**

1. Onko yleisen tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 2 alakohtaan sisältyvää ilmaisua **henkilötietojen käsittely** tulkittava siten, että siihen kuuluu toiminto, jonka yhteydessä työntekijän henkilökansioon lisätään tietoja, jotka työnantaja on saanut esitutkintaviranomaisena yhdeltä osastoistaan juuri kyseisestä työntekijästä?
2. Onko yleisen tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 6 alakohtaan sisältyvää ilmaisua **rekisteri** tulkittava siten, että siihen kuuluu sellaisen työntekijän henkilökansio, joka työskentelee työnantajan yhdessä osastossa, kun kyseiset tiedot keräsi työnantajan toinen osasto, joka toimii esitutkintaviranomaisena?
3. Onko **yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 2 kohtaa** tulkittava siten, että työnantajan organisaatioyksikkö voi kerätä ja tallentaa tietoja siitä, että työntekijä oli epäiltynä/syytettynä/vastaajana rikosoikeudellisessa menettelyssä, kun kyseiset tiedot keräsi työnantajan toinen osasto, joka toimii esitutkintaviranomaisena?
4. Onko yleisen tietosuoja-asetuksen 17 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaista **oikeutta tulla unohdetuksi** tulkittava siten, että työnantajan on poistettava työntekijän henkilökansioista kaikki tiedot, jotka sen toinen osasto, joka toimii esitutkintaviranomaisena työntekijöihin nähden, on kerännyt ja tallentanut siitä, että työntekijä

- 4.1. on epäiltyä/syytettyä/vastajana rikoksesta vireillä olevassa rikosoikeudellisessa menettelyssä;
- 4.2. oli epäiltyä/syytettyä/vastajana rikoksesta, jonka osalta rikosoikeudellinen menettely keskeytettiin tai päätettiin?
5. Onko yleisen tietosuoja-asetuksen 17 artiklan 1 kohdan d alakohdan ilmaisu **lainvastaisesti käsitellyt** henkilötiedot tulkittava siten, että niihin kuuluvat tiedot, jotka työnantaja on saanut ne keränneeltä ja tallentaneelta organisaatioyksiköltään, joka hoitaa esitutkintaviranomaisen tehtäviä työnantajan muiden organisaatioyksiköiden työntekijöitä koskevissa rikosoikeudellisissa menettelyissä, kun nämä tiedot on tallennettu henkilökansioon ja koskevat sitä seikkaa, että työntekijä on epäiltyä/syytettyä/vastajana rikoksesta, nimittäin
- 5.1. on epäiltyä/syytettyä/vastajana rikoksesta vireillä olevassa rikosoikeudellisessa menettelyssä;
- 5.2. oli epäiltyä/syytettyä/vastajana rikoksesta, jonka osalta rikosoikeudellinen menettely keskeytettiin tai päätettiin?
6. Onko *luonnollisten henkilöiden suojelusta toimivaltaisten viranomaisten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä rikosten ennalta estämistä, tutkimista, paljastamista tai rikoksiin liittyviä syytetoimia tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja neuvoston puitepäätöksen 2008/977/YOS kumoamisesta 27.4.2016 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2016/680, luettuna yhdessä Euroopan unionin perusoikeuskirjan 52 artiklan kanssa, 3 artiklan 1 alakohdassa tarkoitettuja **henkilötietoja*** tulkittava siten, että kyse on tiedoista, jotka työnantaja on saanut ne keränneeltä ja tallentaneelta organisaatioyksiköltään, joka hoitaa esitutkintaviranomaisen tehtäviä työnantajan toisen organisaatioyksikön palveluksessa olevaa työntekijää koskevassa rikosoikeudellisessa menettelyssä?
7. Onko *luonnollisten henkilöiden suojelusta toimivaltaisten viranomaisten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä rikosten ennalta estämistä, tutkimista, paljastamista tai rikoksiin liittyviä syytetoimia tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja neuvoston puitepäätöksen 2008/977/YOS kumoamisesta 27.4.2016 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2016/680, luettuna yhdessä Euroopan unionin perusoikeuskirjan 52 artiklan kanssa, 3 artiklan 2 alakohdassa tarkoitettua **käsittelyä*** tulkittava siten, että siihen kuuluu toiminto, jossa työnantaja tallentaa työntekijän henkilökansioon tietoja, jotka työnantaja on saanut ne keränneeltä ja tallentaneelta organisaatioyksiköltään, joka hoitaa esitutkintaviranomaisen tehtäviä työnantajan toisen organisaatioyksikön

- palveluksessa olevaa työntekijää koskevassa rikosoikeudellisessa menettelyssä?
8. Onko luonnollisten henkilöiden suojelusta toimivaltaisten viranomaisten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä rikosten ennalta estämistä, tutkimista, paljastamista tai rikoksiin liittyviä syytetoimia tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja neuvoston puitepäätöksen 2008/977/YOS kumoamisesta 27.4.2016 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2016/680, luettuna yhdessä Euroopan unionin perusoikeuskirjan 52 artiklan kanssa, **9 artiklan 1 kohtaa** tulkittava siten, että työnantaja voi kerätä ja tallentaa tietoja työntekijästä, joka on epäiltyä/syytettynä/vastaaajana, kun nämä tiedot on kerännyt työnantajan toinen organisaatioyksikkö, joka toimii esitutkintaviranomaisena kyseistä työntekijää koskevassa rikosoikeudellisessa menettelyssä?
 9. Onko luonnollisten henkilöiden suojelusta toimivaltaisten viranomaisten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä rikosten ennalta estämistä, tutkimista, paljastamista tai rikoksiin liittyviä syytetoimia tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja neuvoston puitepäätöksen 2008/977/YOS kumoamisesta 27.4.2016 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2016/680, luettuna yhdessä Euroopan unionin perusoikeuskirjan 52 artiklan kanssa, **16 artiklan 2 kohtaa** tulkittava siten, että työnantajan on poistettava työntekijän henkilökansiota kaikki tiedot, jotka on kerännyt ja tallentanut työnantajan toinen organisaatioyksikkö, joka toimii esitutkintaviranomaisena kyseistä työntekijää koskevassa rikosoikeudellisessa menettelyssä, ja jotka koskevat sitä, että työntekijä
 - 9.1. on epäiltyä/syytettynä/vastaaajana rikoksesta vireillä olevassa rikosoikeudellisessa menettelyssä;
 - 9.2. oli epäiltyä/syytettynä/vastaaajana rikoksesta, jonka osalta rikosoikeudellinen menettely keskeytettiin tai päätettiin?
 10. Onko yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa koskevista yleisistä puitteista 27.11.2000 annetun neuvoston direktiivin 2000/78/EY **1 artiklaa** tulkittava siten, että se on esteenä sille, että työnantaja, jonka yksi organisaatioyksikkö kohdistaa esitutkintatoimenpiteitä toisen organisaatioyksikön työntekijään, estää työntekijän uralla etenemisen ainoastaan sillä perusteella, että työntekijä
 - 10.1. on epäiltyä/syytettynä/vastaaajana rikoksesta vireillä olevassa rikosoikeudellisessa menettelyssä;
 - 10.2. oli epäiltyä/syytettynä/vastaaajana rikoksesta, jonka osalta rikosoikeudellinen menettely keskeytettiin tai päätettiin?

Asian käsittelyä **LYKÄTÄÄN** [– –]

[– –]

TYÖASIAKIRJA